

УДК 811.112.2'25
DOI <https://doi.org/10.32782/bsps-2024.6.5>

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ

Оксана Зубач

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри німецької філології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
пр. Волі, 13, м. Луцьк, Україна
orcid.org/0000-0003-1884-6875

Оксана Мельничук

студентка II курсу (магістерського) рівня вищої освіти
факультету іноземної філології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
пр. Волі, 13, м. Луцьк, Україна
orcid.org/0009-0005-5183-291X

Анотація. Переклад академічних текстів є складним і важливим процесом, що вимагає від перекладача високого рівня мовної компетенції, глибоких знань у конкретній науковій галузі, а також здатності враховувати культурні й контекстуальні особливості вихідної та цільової мов. У статті проаналізовано основні аспекти, що визначають специфіку перекладу академічних робіт, зокрема проблеми, пов'язані з точністю термінології, збереженням наукової достовірності й адаптацією тексту до норм мови, якою здійснюється переклад. Особлива увага приділяється лексичним і граматичним особливостям академічного стилю, а також розглядаються перекладацькі трансформації, які перекладачі використовують для вирішення типових проблем під час перекладу наукових текстів. Важливим аспектом є вміння передавати не лише зміст, а й тонкий контекст, що є важливим у наукових роботах. Також розглядаються складнощі перекладу між різними мовними й культурними системами, які можуть призвести до викривлення сенсу тексту або втрати значення специфічних термінів і концептів. У контексті глобалізації наукових досліджень і зростання міжнародної співпраці в освіті й науці якісні переклади академічних робіт набувають особливої важливості для забезпечення точності передачі наукової інформації. Підкреслено, що перекладачі повинні не лише володіти мовними знаннями, а й мати здатність до адаптації наукових ідей до іношої мовної та культурної реальності. Крім того, подаються огляд основних підходів до перекладу академічних текстів, зокрема методів дослівного, адаптивного й інтерпретативного перекладу, а також практичні рекомендації для покращення якості перекладів. Зроблено висновок, що ефективний переклад академічних текстів є важливим елементом міжкультурної комунікації та сприяє розвитку міжнародного наукового обміну.

Ключові слова: академічний текст, термінологія, науковий стиль, перекладацькі трансформації.

THE TRANSLATION PECULIARITIES OF ACADEMIC TEXTS

Oksana Zubach

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of German Philology
Lesya Ukrainka Volyn National University
Ave. Voli, 13, Lutsk, Ukraine
orcid.org/0000-0003-1884-6875

Oksana Melnychuk

Student of the II year (master's) level of Higher Education
Faculty of Foreign Philology
Lesya Ukrainka Volyn National University
Ave. Voli, 13, Lutsk, Ukraine
orcid.org/0009-0005-5183-291X

Abstract. Translation of academic texts is a complex and important process that requires from the translator to have a high level of linguistic competence, in-depth knowledge in a specific scientific field, as

well as the ability to take into account the cultural and contextual features of the source and target languages. The article analyzes the main aspects that determine the specificity of the translation of academic works, in particular, problems related to the accuracy of terminology, maintaining scientific reliability and adapting the text to the norms of the language into which the translation is being carried out. Special attention is paid to the lexical and grammatical features of the academic style, and translation transformations that translators use to solve typical problems when translating scientific texts are also considered. An important aspect is the ability to convey not only the content, but also the subtle context, which is important in scientific works. The article also considers the difficulties of translation between different linguistic and cultural systems, which can lead to distortion of the meaning of the text or loss of the meaning of specific terms and concepts. In the context of globalization of scientific research and the growth of international cooperation in education and science, high-quality translations of academic texts are becoming particularly important to ensure the accuracy of the transmission of scientific information. The article emphasizes that translators must possess not only linguistic knowledge, but also the ability to adapt scientific ideas to another linguistic and cultural reality. The article also provides an overview of the main approaches to the translation of academic texts, in particular, the methods of literal, adaptive and interpretative translation, as well as practical recommendations for improving the quality of translations. It is concluded that effective translation of academic texts is an important element of intercultural communication and contributes to the development of international scientific exchange.

Key words: *academic texts, terminology, scientific style, translation transformations.*

Сучасні перекладацькі дослідження характеризуються значною кількістю концепцій, спрямованих на вирішення проблем академічного перекладу. Ми розглядаємо переклад наукових текстів з погляду теорії інтерпретації «як комунікативний процес, у якому беруть участь основні учасники, тобто відправник (адресант) вихідного тексту, перекладач і одержувач (адресат) вихідного тексту» [2, с. 238], тому для позначення результатів цього процесу рекомендується використовувати термін «дискурс».

Мета статті – дослідити специфіку перекладу німецькомовних академічних текстів українською мовою.

Об’єкт дослідження – німецькомовні академічні тексти.

Предметом дослідження є особливості перекладу німецькомовних академічних текстів українською мовою.

Виокремимо первинні та вторинні типи текстів наукового дискурсу. Уважається, що основними жанровими особливостями є обсяг тексту (великий, середній і малий), його структура (клішована/креативна) і канали комунікації (усні або письмові). Ідеться про монографії, дисертації, доповіді, статті, есе, метою яких є передача основної наукової інформації, отриманої в ході оригінального наукового дослідження. На основі первинного наукового тексту створюється вторинний текст, характеристиками якого є зміни в завданні, обсязі, структурі, спрямованості або складності первинного

тексту. Вторинні наукові тексти містять кінцеві результати процесу аналізу й синтезу основного тексту, який в основному виконує функцію комунікативного посередництва. До вторинних текстів належать (авто)реферати, тези й анотації. Питання про те, чи належать рецензії до первинного або вторинного жанру, є дискусійним. Звичайно, рецензія пишеться на основі вже наявної наукової інформації, але не можна не погодитися з тим, що сама оглядова стаття також містить оригінальну наукову інформацію, адже в рецензії інтерпретуються та переосмислюються мовні факти, лінгвістичні теорії та концепції, запропоновані в інших працях, але вона може містити й авторські фрагменти [9].

Німецькомовний науковий (академічний) та освітній (педагогічний) дискурси аналізуються як єдина система спеціалізованого, клішованого освітньо-наукового спілкування, що реалізується в системі вищої освіти. Характерними ознаками німецького наукового дискурсу є варіативність типів текстів та індивідуальні особливості, а саме: логічність, послідовність, зв’язність, абстрактність, точність, об’єктивність, формальність, номінальність, інформаційна насиченість і стислість. Академічний дискурс є інституційним через такі конститутивні ознаки: специфічний контекст комунікації, що відбувається в межах університетської аудиторії, час і простір академічного дискурсу – університет, тобто аудиторія, лабораторія, кабінет. Жанрами академічного дискурсу є моногра-

фії, дисертації, тези, круглі столи, інтерв'ю, реферати, (автоматичні) автореферати, рецензії, матеріали конференцій, анотації, навчальна література, довідники, традиційні й електронні академічні комунікації.

Хоча академічні тексти є продуктом творчого процесу індивіда, існують певні вимоги до їхньої організації [10, с. 259]. Базова модель академічного тексту включає вступ, основну частину й висновки. Вступ містить коротку характеристику проблеми, визначення її актуальності та злободенності. Основна частина складається з кількох підрозділів. Кожен підрозділ присвячений окремому питанню, а також фактам, поясненням і доказам. Заключний розділ містить висновки, коментарі й подальші перспективи досліджень у цій галузі.

Загально визнані типові риси академічного дискурсу – це стандартизація, нормативна орієнтація, кліше, точність і конкретність (особливо в лексиці), персоналізація, увічливість і повага до співрозмовника. Конструктивна й продуктивна позанавчальна культурна діяльність є важливою концепцією в реалізації академічного дискурсу [3].

Розглянемо детальніше жанри наукового дискурсу.

Наукова стаття – це невелика робота, у якій автор подає результати власного дослідження. Вона включає, крім фактичної інформації, елементи логічного розуміння результатів певних наукових досліджень [1]. Згідно зі стандартами міжнародних наукових журналів, стаття повинна складатися з таких розділів: назва; анотація; вступ; методи дослідження; результати; обговорення; висновки; подяки; список літератури [1].

Монографію асоціюємо з «узагальненням та інтерпретацією різномірної інформації, отриманої в результаті проведення деяких науково-дослідних робіт. Ці роботи завжди присвячені одній і тій же темі й містять більше суб'єктивних факторів в узагальненнях, ніж статті. Вона створюється тільки після накопичення певної кількості фактів та узагальненої інформації» [13].

Академічна (наукова) рецензія – це «письмовий аналіз наукових текстів (статей, дипломних робіт і дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата/доктора наук), що містять критичні оцінки» [13]. Дисертація – «кваліфікаційна робота на здобуття

наукового ступеня або вченого професійного звання та кваліфікації (ступеня) магістра» [13].

Анотація інтерпретується як «короткий опис першоджерела. У ній перераховуються основні проблеми тематики джерела і в деяких випадках дається характеристика його структури». Анотація відповідає на питання: «Про що йдеться в джерелі?» [13].

Під рефератом розуміється «належний виклад змісту основного тексту. У рефераті представлена основна інформація, що міститься в першоджерелі, нова інформація й важливі дані» [10]. «Наукова дискусія – це спосіб обговорення та пошуку істини в процесі вивчення наукових проблем. Вони проводяться шляхом висунення різних точок зору, протиставлення та критичного обговорення» [11, с. 4].

Під час перекладу будь-якого типу академічного тексту варто враховувати певні особливості: велика кількість специфічних академічних термінів; наявність аббревіатур/скорочень; вимоги до відсутності точності/двозначності, що є важливою особливістю академічного перекладу; низька швидкість роботи, так як цей вид перекладу вимагає максимального заглиблення в суть і застосування словників.

Під час відтворення термінів, що використовуються в академічному дискурсі, основними трансформаціями є такі:

- заміна перекладеної лексичної одиниці словом або словосполученням з іншою внутрішньою формою;

- переклад відповідником, що не відповідає змісту словника (у всьому його розмаїтті: диференціація, конкретизація, калькування, контрпереклад, загальна трансформація);

- перекодування інформації лексичними засобами [4, с. 407–408]. Змішані типи трансформацій найчастіше використовуються під час перекладу.

Під час перекладу наукових текстів труднощі виникають насамперед у зв'язку з термінологією та жанром/стилем. Відмінності між німецьким та українським світоглядом, особливості багатозначності німецького й українського слова, відсутність нових еквівалентів термінів у мові перекладу, особливості слово- й термінотворення в німецькій та українській мовах є причинами існування термінологічних труднощів під час перекладу,

але за умови правильного використання будь-який переклад можна подолати. Існує низка перекладацьких прийомів, які в разі правильного застосування дають змогу подолати лексичні труднощі. Різні аспекти цієї проблеми розглядалися в низці праць, переважно на матеріалі української мови, зокрема синтаксичні зв'язки в українській термінології, міжмовна термінологічна омонімія, семантична структура й системні семантичні властивості як проблеми термінології та перекладу.

Академічні тексти передбачають спеціальні терміни, деякі з яких є складними. Тому перекладачам необхідно усунути двозначність і перекладати точно. У перекладацькій практиці доцільно розрізняти випадки, коли альтернативний варіант написання слова є в словнику, і випадки, коли він частково або повністю відсутній у словнику. У першому випадку перекладачеві доводиться вибирати один відповідний варіант вихідного слова з декількох слів у словнику. Для цього перекладач повинен точно визначити лексико-семантичний варіант слова й вибрати відповідний варіант із запропонованих у словнику. Якщо еквівалентний варіант вихідного слова не знайдено в словнику, перекладач має спочатку точно визначити, у якому значенні вживається полісема, і перекласти її, використовуючи один із варіантів. Перекладач повинен урахувати структурні, лексичні й семантичні відмінності між німецькою та українською мовами. Оскільки лексика тісно пов'язана з граматикою, часто під час перекладу змінюється й лексика, і грамика водночас [2].

Перекладачеві не завжди доводиться мати справу лише зі словниковими варіантами. Іноді словник може не містити деяких багатозначних слів або взагалі не містити жодного словникового варіанта слова. Тому перекладачам доводиться вдаватися до різних трансформацій, щоб якомога точніше й лаконічніше пояснити значення термінів іншими мовами.

Лексичні перекладацькі трансформації включають транскрипцію і транслітерацію, калькування, лексико-семантичні заміни (конкретизацію, генералізацію, модуляцію) [2, с. 49].

Перекладацька транскрипція – це формальне, фонематичне відтворення лексичних одиниць вихідної мови за допомогою фонем мови перекладу, є фонетичною імітацією слів вихідної мови [2, с. 49]. Таким чином, осно-

вний принцип транслітерації полягає в тому, що між символом і звуком має бути однозначна відповідність:

- кожен звук має передаватися окремою літерою;
- знак повинен бути однозначним, тобто позначати тільки цей звук;
- кожному звуку має відповідати лише одне позначення.

Транслітерація – це формальне, поліграфічне відтворення лексичних одиниць мови оригіналу з використанням алфавіту мови перекладу для імітації форми мови оригіналу за допомогою літер. Транслітерація використовується для перекладу назв установ, посад та інших власних назв [2, с. 49–50].

Калькування – це відтворення комбінаторної структури слів (морфем) і словосполучень (лексем), а не їхніх звуків під час перекладу їх відповідними елементами в мові перекладу [2, с. 50]. Калькування як перекладацький прийом часто використовується під час перекладу складних термінів. Воно також може бути застосоване до одного з компонентів складного терміна. Калькування часто застосовується під час перекладу складних термінів, утворених за допомогою загально-вживаних синонімів.

Конкретизація – це спосіб перекладу, за якого іншомовне слово або словосполучення з більш широким предметно-логічним значенням замінюється перекладацьким словом із більш вузьким значенням [2, с. 50].

Генералізація – це заміна одиниці вихідного слова з вузьким значенням одиницею цільового слова з ширшим значенням, трансформація, протилежна конкретизації [2, с. 50].

Модуляція (смісловий розвиток) – це заміна слова або словосполучення в мові перекладу на слово або словосполучення в мові перекладу, значення якого можна логічно вивести з початкового значення [2, с. 50].

Аналіз німецькомовної академічної статті дав змогу встановити частотність застосування таких лексичних перекладацьких трансформацій, як транскрипція, конкретизація, генералізація, транслітерація та калькування.

Аналіз практичного матеріалу виявив, що найпоширенішим видом лексичних перекладацьких трансформацій під час перекладу з німецької мови українською є конкретизація, наприклад:

<i>Fachhochschulen konzentrieren ihre Studienangebote auf ingenieurwissenschaftliche und technische Fächer, wirtschaftswissenschaftliche Fächer, Sozialarbeit und Design [17].</i>	<i>Університети прикладних наук зосереджують свої навчальні програми на інженерно-технічних дисциплінах, бізнес-предметах, соціальній роботі й дизайні.</i>
--	--

Цей приклад показує, як словосполучення «*wirtschaftswissenschaftliche Fächer*», що перекладається загальним терміном «*економічні предмети*», тут перекладено видовим поняттям з вужчим значенням «*бізнес-предмети*».

<i>Die Hochschulen legen das Profil fest [17].</i>	<i>Профіль визначають університети.</i>
---	--

У цьому реченні термін «*Hochschulen*», який перекладається як «*вищі навчальні заклади*», тут перекладений вужчим поняттям «*університети*».

<i>Weiterbildende Masterstudiengänge können andere Bezeichnungen erhalten (z.B. MBA) [17].</i>	<i>Післядипломні магістерські програми можуть мати інші назви (наприклад, MBA).</i>
---	--

Цей приклад ілюструє, як термін «*Weiterbildende*», що перекладається загальним терміном «*поглиблений*», тут перекладено видовим поняттям із вужчим значенням «*післядипломний*».

<i>Integrierte «lange» einstufige Studiengänge: Diplom, Magister Artium, Staatsprüfung [17].</i>	<i>Інтегровані «довгі» одноциклові ступеневі програми: диплом, магістр мистецтв, державний іспит.</i>
---	--

Тут термін «*einstufige*», що дослівно перекладається як «*одноступеневі*», передано за допомогою вужчого поняття «*одноциклові*».

<i>Voraussetzung für den Abschluss sind die Vorlage einer schriftlichen Abschlussarbeit (Dauer bis zu 6 Monaten) und umfangreiche schriftliche und mündliche Abschlussprüfungen [17].</i>	<i>Обов'язковою умовою для отримання диплома є подання письмової дипломної роботи (тривалістю до 6 місяців) і комплексні письмові й усні випускні іспити.</i>
--	--

Цей приклад ілюструє, як термін «*Abschlussprüfungen*», який перекладається загальним терміном «*підсумкові іспити*», тут перекладений видовим поняттям із вужчим значенням «*випускні іспити*».

Особливі труднощі виникають під час перекладу складних багатокомпонентних термінів. Під час перекладу спеціалізованої термінології, що складається з декількох компонентів, перекладач стикається з проблемою встановлення внутрішніх семантичних зв'язків. По-перше, необхідно з'ясувати значення головного компонента – ключового слова. Важливу роль у цьому відіграє контекст. По-друге, необхідно знайти в багатокомпонентному словосполученні внутрішні терміни – терміни, які мають пов'язані з ними слова. Під час перекладу багатокомпонентного терміна також може бути корисною його редукція, тобто послідовне вилучення по одному компоненту, який має слабкий структурно-семантичний зв'язок з іншими модифікаторами, і зведення багатокомпонентного терміна до вихідного двокомпонентного терміна.

У процесі перекладу перекладач може зіткнутися з різними труднощами, пов'язаними з його знаннями німецької мови або навичками перекладу, такими як обмежений словниковий запас, труднощі з пошуком відповідних багатозначних слів, а також проблеми з німецькими часами через різні граматичні структури в інших мовах. Перекладачі можуть використовувати різні стратегії для вирішення цих проблем.

Перекладачі повинні враховувати структурні, лексичні й семантичні відмінності між німецькою та українською мовами. Оскільки лексика тісно пов'язана з граматикою, дуже часто лексичні й граматичні зміни відбуваються водночас у результаті застосування трансформації.

Уважаємо, що подальші дослідження в галузі перекладу мовних одиниць із національними особливостями в контексті відтворення академічних текстів із німецької мови українською, тобто стратегій, тактик та операцій для досягнення максимальної змістової релевантності в мові перекладу як на лінгвістичному, так і на екстралінгвістичному рівнях, є перспективними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багрій О.І. Наукова дискусія: дискурсивні та прагматичні характеристики (на матеріалі англомовних статей середини ХХ – початку ХХІ сторіч) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2010. 20 с.
2. Вергун Л.І. Перекладна взаємовідповідність англійської та української освітньої лексики : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2004. 20 с.
3. Галицька О.Б. Сучасний німецькомовний науковий дискурс: монографія. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. 260 с.
4. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : посібник. Вінниця : Нова книга, 2004. 574 с.
5. Кур'янова М.О. Граматичні труднощі перекладу німецьких науково-технічних текстів українською мовою : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2006. 25 с.
6. Кучер З.І., Сидоренко Л.М. Граматичні особливості перекладу німецьких фахових текстів українською мовою. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 235–239.
7. Лівницька І.А. Соціолінгвістичні характеристики інституційності наукового дискурсу (на матеріалі англомовних статей). *Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики викладання мови і літератури*. 2015. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/17085/1/%D0%9B%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>.
8. Лука А., Мігова О., Шутяк В. Особливості перекладу українських національно маркованих мовних одиниць англійською мовою (на матеріалі академічних текстів). *Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського*. 2021. № 33. С. 399–420.
9. Мацишин С.О. Лексичні і граматичні особливості українсько-англійського перекладу документів про освіту: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Криворізький державний педагогічний університет. Кривий Ріг, 2023. 20 с.
10. Осадча О. Академічний текст як складова професійного спілкування студентів природничих спеціальностей : колективна монографія. *Іншомовна комунікація: інноваційні та традиційні підходи*. 2022. Вип. 2. С. 256–275.
11. Рябих Л.М. Лекція як жанр американського академічного дискурсу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків, 2014. 20 с.
12. Сидоренко В.В. Полілог в академічному дискурсі. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених / Сумський державний педагогічний ун-т імені А.С. Макаренка. Суми, 2018. С. 117–120.
13. Словник української мови : у 20 т. (1970–1980). URL: <https://slovnuk.me/dict/newsum>.
14. Сушкова Н. Усний англомовний академічний дискурс: структура, семантика та прагматика. URL: <http://ena.lp.edu.ua>.
15. Харченко І. Формування навичок академічного письма майбутніх фахівців нефілологічного профілю в умовах інформаційно-освітнього середовища. *Педагогіка. Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 64. Том 2. С. 347–351.
16. Harrop E. Content and Language Integrated Learning (CLIL): Limitations and possibilities. URL: http://dspace.uah.es/dspace/bitstream/handle/10017/14641/Harrop_Content.pdf
17. Das Hochschulsystem in Deutschland. URL: https://www.hrk.de/fileadmin/_migrated/content_uploads/Das_Hochschulsystem_In_DEUTSCHLAND.pdf.

REFERENCES

1. Bahrii, O. (2010). Naukova dyskusiia: dyskursyvni ta prahmarytorychni kharakterystyky (na materialii anhlovnykh statei seredy XX–pochatku XXI storich) [Scientific discussion: discursive and pragmatic characteristics (based on English-language articles from the mid-20th – early 21st centuries)]: abstract of the PhD dissertation: 10.02.04. Kyiv. 20 p.
2. Verhun, I. (2004). Perekladna vzaiemovidpovidnist anhliiskoi ta ukrainskoi osvitnoi leksyky: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.16. [Translational correspondence between English and Ukrainian educational vocabulary: abstract of the PhD dissertation: 10.02.16]. Taras Shevchenko National University of Kyiv. Kyiv. 20 p.
3. Halytska, O. (2007). Suchasnyi nimetskomovnyi naukovyi dyskurs: monohrafiia [Modern German scientific discourse: monograph]. Lutsk : Publisher house «Vezha» Lesia Ukrainka Volyn State University. 260 p.

4. Karaban, V. (2004). Pereklad anhliiskoi naukovoï i tekhnichnoi literatury. Hramatychni trudnoshchi, leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problemy: posibnyk [Translation of English scientific and technical literature. Grammatical difficulties, lexical, terminological and genre-stylistic problems: a manual]. Wynnytsia: Nova Knyha. 574 p.
5. Kuryanova, V. (2006). Hramatychni trudnoshchi perekladu nimetskykh naukovo-tekhnichnykh tekstiv ukrainskoiu movoiu: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.16 [Grammatical difficulties in translating German scientific and technical texts into Ukrainian: abstract of the PhD dissertation: 10.02.16]. Taras Shevchenko National University of Kyiv. Kyiv. 25 p.
6. Kucher, Z., Sydorenko, L. (2017). Hramatychni osoblyvosti perekladu nimetskykh fakhovykh tekstiv ukrainskoiu movoiu [Grammatical features of translating German professional texts into Ukrainian]. *Molody Vcheny*. № 11. P. 235–239.
7. Livytska, I. (2015). Sotsiolinhvistychni kharakterystyky instytutsiinosti naukovoïho dyskursu (na materialy anhlo-movnykh statei) [Sociolinguistic characteristics of the institutionality of scientific discourse (based on English-language articles)]. «Current problems of modern linguistics and methods of teaching language and literature». Retrieved from: <http://eprints.zu.edu.ua/17085/1/%D0%9B%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>.
8. Luka, A. (2021). Osoblyvosti perekladu ukrainskykh natsionalno markovanykh movnykh odynyt anhliiskoiu movoiu (na materialy akademichnykh tekstiv) [Peculiarities of translating Ukrainian nationally marked linguistic units into English (based on academic texts)]. *Naukovy Visnyk of Ushunskyy PNPU*. № 33. C. 399–420.
9. Matsyshyn, S. (2023). Leksychni i hramatychni osoblyvosti ukrainsko-anhliiskoho perekladu dokumentiv pro osvitu: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04 [Lexical and grammatical features of Ukrainian-English translation of educational documents: abstract of the PhD dissertation: 10.02.04]. Kryvy Rih State Pedagogical University. 20 p.
10. Osadcha, O. (2022). Akademichnyi tekst yak skladova profesiinoho spilkuвання studentiv pryrodnychkykh spetsialnostei. Kolektyvna monohrafiia [Academic text as a component of professional communication of students of natural sciences]. *Collective monograph. Foreign language communication: innovative and traditional approaches*. Issue 2. P. 256–275.
11. Riabych, L. (2014). Lektsiia yak zhanr amerykanskoïho akademichnoïho dyskursu: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04 [Lecture as a genre of American academic discourse: avtoref. abstract of the PhD dissertation: 10.02.04]. Karazina National University of Kharkiv. 20 p.
12. Sydorenko, V. (2018). Poliloh v akademichnomu dyskursi. Zb. materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii zdobuvachiv vyshchoï osvity i molodykh uchenykh «Akademichna kultura doslidnyka v osvitnomu prostori» [Polylogue in academic discourse. Collection of materials of the International Scientific and Practical Conference of Higher Education Applicants and Young Scientists «Academic Culture of the Researcher in the Educational Space»]. Sumy State Pedagogical University. P. 117–120.
13. Slovyk ukrainskoi movy u 20 tomakh (1970-1980) [Dictionary of the Ukrainian language in 20 volumes (1970-1980)]. Retrieved from: <https://slovyk.me/dict/newsum>
14. Sushkova, N. Usnyi anhlo-movnyi akademichnyi dyskurs: struktura, semantyka ta prahmatyka [Oral English Academic Discourse: Structure, Semantics, and Pragmatics]. Retrieved from: <http://ena.lp.edu.ua>
15. Kharchenko, I. (2023). Formuvannya navychok akademichnoïho pysma maibutnikh fakhivtsiv nefilolohichnoïho profilu v umovakh informatsiino-osvitnoïho seredovyscha [Formation of academic writing skills of future non-philological specialists in the information and educational environment]. *Pedahohika. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Issue. 64, volume 2. P. 347–351.
16. Harrop, E. Content and Language Integrated Learning (CLIL): Limitations and possibilities. Retrieved from: http://dspace.uah.es/dspace/bitstream/handle/10017/14641/Harrop_Content.pdf.
17. Das Hochschulsystem in Deutschland. Retrieved from: https://www.hrk.de/fileadmin/_migrated/content_uploads/Das_Hochschulsystem_In_DEUTSCHLAND.pdf.